

Jaki jest zatem obecny stan zatrudnienia, wykształcenie i rodzaj stanowisk pracy w doradztwie? Zestawienie sporządzono na podstawie informacji na dzień 30 czerwca 2001 roku, uzyskanej z 21 ośrodków doradztwa rolniczego (Świdnica, Minikowo, Zarzeczewo, Końskowola, Lubniewice, Kalsk, Karniowice, Warszawa, Łosiów, Boguchwała, Korytniki, Iwonicz, Szepietowo, Gdańsk, Bielsko-Biała, Częstochowa, Mikołów, Modliszewice, Olsztyn, Poznań, Koszalin). ODR Bratoszewice nie wyraził zgody na udzielenie informacji o stanie zatrudnienia w swoim Ośrodku.

Ogółem w 21 WODR i ODR, w czerwcu 2001 roku zatrudnionych było 4376 osób, w tym:

- kadra kierownicza 212 osób,
- specjaliści zakładowi 741 osób,
- doradcy terenowi 2598 osób,
- pozostali 825 osób.

Liczba zatrudnionych ogółem w poszczególnych ODR jest dość zróżnicowana i wynosi od 51 do 546 osób. W przyjętych przedziałach liczbowych zatrudnienia mieści się:

- do 100 osób 6 ODR,
- 101 do 200 osób 8 ODR,
- 201 do 300 osób 3 ODR,
- 301 do 400 osób 1 ODR,
- 401 do 500 osób 1 ODR,
- powyżej 500 osób 2 ODR.

Ośrodki zatrudniające poniżej 100 osób i niektóre większe, których nie podano restrukturyzacji obecnie znajdują się w województwach: kujawsko-pomorskim, lubuskim, podkarpackim i śląskim. Na terenie tych województw nie powołano wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego.

Największą liczbę, 3339 osób, zatrudnionych w ośrodkach doradztwa rolniczego stanowi kadra doradcza, która dzieli się na:

- specjalistów zakładowych,
- doradców terenowych (powiatowych, gminnych itp.).

Jedynie w strukturze organizacyjnej WODR Karniowice nie ma specjalistów zakładowych, są tylko doradcy terenowi.

Prawie 70% kadr doradczych ODR posiada wyższe wykształcenie, a 58% stanowią kobiety (tabela 1).

Tabela 1

Wykształcenie i płeć specjalistów zakładowych i doradców terenowych
(liczba osób)

Płeć	Wykształcenie		Ogółem
	średnie	wyższe	
kobiety	664	1265	1929
mężczyźni	379	1031	1410
Ogółem	1043	2296	3339

Poziom wykształcenia kadr doradczych w poszczególnych ośrodkach podlega dość znacznym wahaniom. Osoby z wyższym wykształceniem stanowią 52 do 88% ogółu zatrudnionych przy czym:

- 4 ODR-y zatrudniają 52-60% osób z wyższym wykształceniem,
- 8 ODR-ów zatrudnia 61-70% osób z wyższym wykształceniem,
- 6 ODR-ów zatrudnia 71-80% osób z wyższym wykształceniem,
- 3 ODR-y zatrudniają 81-89% osób z wyższym wykształceniem.

Podobnie zróżnicowany jest udział kobiet i mężczyzn wśród kadr doradczych ODR i wynosi od 48 do 72% na rzecz kobiet. Tylko w 6 z pośród 21 ankietowanych ośrodków występuje równowaga lub nieco więcej (do 52%) zatrudnionych mężczyzn.

Kadra doradcza zatrudniona w ODR funkcjonuje w zakresie określonych specjalności. Nie sugerując nazw specjalności jak w ankietach poprzednich lat, pytanie o specjalności pozostawiono otwarte. Uzyskano w ten sposób pełne brzmienie nazw specjalności występujących w każdym ośrodku, bez uogólnień na pierwszym etapie zbierania informacji. W zestawieniu szczegółowym podano wykaz specjalistów zakładowych i doradców terenowych wg specjalności, z uwzględnieniem wykształcenia (tabela 2).

Tabela 2

Specjaliści i doradcy ODR wg specjalności i wykształcenia (liczba osób)

Lp.	Specjalności	Specjaliści zakładowi (z)		Doradcy terenowi (t)		Specjaliści i doradcy		Ogółem
		Wykształcenie				w tym:		
		wyższe	średnie	wyższe	średnie	z	t	
1.	doradztwo rolnicze	7	1	156	120	8	276	284
2.	ogólnorolna	-	-	447	305	-	752	752
3.	wiejskie gospodarstwo rolne	31	5	90	178	36	268	304
4.	produkcja roślinna	66	2	202	87	68	289	357
5.	zboża i rzepak	5	-	-	-	5	-	5
6.	rośliny okopowe i pastewne	5	-	-	-	5	-	5

Lp.	Specjalności	Specjaliści zakładowi (z)		Doradcy terenowi (t)		Specjaliści i doradcy		Ogółem
		Wykształcenie				w tym:		
		wyższe	średnie	wyższe	średnie	z	t	
7.	produkcja zwierzęca	70	-	171	72	70	243	313
8.	bydło	5	-	-	-	5	-	5
9.	trzoda chlewna	6	-	-	-	6	-	6
10.	ogrodnictwo i pszczelnictwo	36	2	46	9	38	55	93
11.	mechanizacja i budownictwo	2	2	1	24	3		27
12.	programowanie i planowanie	4	1	-	-	5	-	5
13.	rachunkowość rolna	7	-	-	-	7	-	7
14.	ekonomika i organizacja gospodarstw	111	3	221	48	114	269	383
15.	analizy i prognozy ekonomiczne	13	-	-	-	13	-	13
16.	marketing rolniczy	12	2	9	3	14	12	26
17.	informacja rynkowa	22	1	-	-	23	-	23
18.	grupy producenckie	9	-	-	-	9	-	9
19.	integracja z UE	33	-	45	4	33	49	82
20.	przedsiębiorczość	33	2	11	15	35	26	61
21.	rozwój obszarów wiejskich	37	1	98	85	38	183	221
22.	ekologia i ochrona środowiska	25	2	25	9	27	34	61
23.	sprawy socjalno-bytowe wsi	10	1	28	40	11	68	79
24.	doskonalenie zawodowe	38	6	20	6	44	26	70
25.	metodyka doradztwa	9	2	-	11	-	-	11
26.	wydawnictwa i informacja	38	10	14	-	48	14	62
27.	informatyka	6	-	-	-	6	-	6
28.	analizy chemiczne (laboratorium)	8	4	-	-	12	-	12
29.	doświadczalnictwo terenowe	8	-	10	5	8	15	23
30.	pozostali	12	6	8	8	18	16	34
Ogółem		688	53	1603	995	741	2598	3339
		741		2598				

Do grupy pozostałych zaliczono następujące specjalności:

- specjaliści zakładowi: agrotechnika, ochrona roślin, estetyka terenów zielonych i środowiska naturalnego, hodowla koni, ichtiologia, owce i drobny inwentarz, rachunek kosztów, kredytowanie rolnictwa, fundusze strukturalne i pomoc przedakcesyjna, współpraca z młodzieżą, biblioteka, poligrafia.

- doradcy terenowi: budownictwo i architektura, ochrona produkcji, fundusze przedakcesyjne, informacja i analiza rynku.

W wielu Ośrodkach specjalności występowały łącznie. Najczęściej łączono następujące specjalności:

- oświata + wgd,
- wgd + agroturystyka, sprawy socjalno-bytowe, rozwój obszarów wiejskich, żywienie,
- przedsiębiorczość + agroturystyka,
- przetwórstwo + zespołowe formy gospodarowania,
- produkcja roślinna + mechanizacja,
- produkcja zwierzęca + mechanizacja,
- informacja rynkowa + marketing, rozwój obszarów wiejskich, gospodarka przestrzenna, współpraca europejska,
- ekonomika + marketing,
- marketing + planowanie, informacja rynkowa, przedsiębiorczość,
- doskonalenie zawodowe + wydawnictwa.

W przeprowadzonej ankiecie, za kryterium zaliczenia do konkretnej specjalności przyjęto nazwę pierwszego członu.

W przypadkach specjalności o zbliżonych nazwach i zakresie działania zakwalifikowano je do jednej grupy np.:

- grupy producenckie, organizacja rynku rolnego,
- rozwój obszarów wiejskich, rozwój regionalny, przekształcenia w rolnictwie, restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa,
- analizy chemiczne, laboratorium.

Z przedstawionego powyżej zestawienia wynika, że specjaliści zakładowi (741 osób) stanowią ok. 22% ogółu kadr doradczych ODR, a 93% z nich (688 osób) posiada wyższe wykształcenie. Doradcy terenowi (2598 osób) stanowią 78% zatrudnionych i 62% z nich (1603) posiada wyższe wykształcenie. Odnosząc te dane do podobnych z 1998 roku patrz (ZDR 3/98), nie zmieniły się one zasadniczo i wynosiły odpowiednio 24% i 91% oraz 76% i 60% wśród doradców terenowych.

Większe zmiany, w porównaniu do roku 1998, nastąpiły natomiast w specjalnościach. Zmiany te prawdopodobnie przyspieszyła reorganizacja województw w 1999 roku i konieczność dostosowania struktur jednostek doradztwa do aktualnych potrzeb. W zasadzie, prawie każdej specjalności specjalisty zakładowego, odpowiada specjalność doradcy terenowego. Specjalizacja w grupie doradców terenowych, w porównaniu do roku 1998, pogłębia się. Obecnie wyróżnić można 16 specjalności uwzględniając te w zakresie których zatrudniono powyżej 10 osób.

Grupując niektóre specjalności o zbliżonym zakresie działania, stwierdzono, że największą grupę wśród kadry doradczej stanowią doradcy ogólnorolni (tabela 3).

Tabela 3

Grupy specjalności kadry doradczej ODR o największym zatrudnieniu
(liczba osób)

Specjalności	Specjaliści i doradcy		Ogółem
	zakładowi	terenowi	
ogólnorolna	-	752	1036
doradztwo rolnicze	8	276	
ekonomika i organizacja gospodarstw	114	269	403
analizy i prognozy ekonomiczne	13	-	
rachunkowość rolna	7	-	
wiejskie gospodarstwo domowe	36	268	383
sprawy socjalno-bytowe	11	68	
produkcja roślinna	68	289	367
zboża i rzepak	5	-	
rośliny okopowe i pastewne	5	-	
produkcja zwierzęca	70	243	324
bydło	5	-	
trzoda chlewna	6	-	
rozwój obszarów wiejskich	38	183	282
przedsiębiorczość	35	26	

Doradcy ogólnorolni stanowili w 1998 roku 45% zatrudnionych w ODR kadr doradczych, a obecnie traktując specjalność doradztwo rolnicze i ogólnorolną jako jedną 31% (1036 osób). Podobna tendencja występuje w grupie doradców wiejskiego gospodarstwa domowego. W roku 1998 stanowili oni 15% kadr doradczych a obecnie 9%.

Przypuszczać należy, że część doradców ogólnorolnych wyspecjalizowała się w produkcji roślinnej lub zwierzęcej, bowiem w tych grupach nieznacznie wzrosło zatrudnienie, ale jednocześnie prawie nie wyróżnia się węższych specjalności jak: zboża czy trzoda chlewna. Natomiast specjalność wiejskie gospodarstwo domowe została częściowo podzielona i mocniej zaakcentowano sprawy socjalno-bytowe, przedsiębiorczość, w tym agroturystykę i rozwój obszarów wiejskich.

Na podobnym poziomie zatrudnienia w stosunku do roku 1998 pozostają grupy specjalistów i doradców:

- ds. ekonomiki, w mniejszym tylko stopniu wydziela się specjalność – rachunkowość rolna,
- ds. ogrodnictwa i pszczelnictwa,
- ds. ekologii i ochrony środowiska.

Wzrosło natomiast znacznie zatrudnienie w obszarach specjalności:

- rozwój obszarów wiejskich, przedsiębiorczość,
- integracja z Unią Europejską.

Przedstawione powyżej wyniki opierają się na danych z 21 ODR. Gdyby jednak doliczyć do stanu zatrudnionych ogółem 4376 osób, 755 osób z wydzielonych 6 RCDDRRiOW oraz jednego brakującego ODR otrzymamy ok. 5500 osób zatrudnionych ogółem, co jest wynikiem bardzo zbliżonym do stanu zatrudnienia z roku 1998 tzn. 5630 osób (patrz ZDR 3/98).

Można więc przyjąć założenie, że stan zatrudnienia kadr doradczych w ODR obecnie, w odniesieniu do roku 1998 zasadniczo się nie zmienił. Zmianie uległa tylko struktura zatrudnienia w kierunku większej specjalizacji w działaniach z uwzględnieniem aktualnych potrzeb i zadań doradztwa rolniczego.